

p 508

LN = 5046

ID = 908454

GOZDARSKI INŠTITUT SLOVENIJE

Večna pot 2, 1000 Ljubljana, p.p. 2985, Slovenija

telefon: 00386 1 2007800

telefax: 00386 1 2573589

Poročevalska, diagnostična in
prognostična služba za varstvo gozdov
Gozdarski inštitut Slovenije
Večna pot 2
1000 Ljubljana

Zavod za gozdove Slovenije
Območna enota Tolmin
Vodja krajevne enote Ajdovščina: g. Mitja Turk
Gregorčičeva ulica 44
5270 Ajdovščina

Zadeva: Črni bor (*Pinus nigra*) se je v nasadu poleg Športno rekreacijskega centra Police, Ajdovščina posušil zaradi nepravilne izvedbe saditve

V ponedeljek, 03. 12. 2001 sva si z vodjem krajevne enote Ajdovščina, g. Mitjem Turkom, ogledala posušene črne bore v nasadu poleg športnega centra Police. Pregledani nasad (200 sadik), ki je bil formiran kot zaščitni pas bodočega kampa pred, na tistem mestu pogosto, in močno, burjo.

Na tem mestu je po navedbah vodje krajevne enote Ajdovščina to že drugi neuspešni poskus osnovanja vetrozaščitnega pasu. Vzroki za propad prvega nasada niso bili ugotovljeni.

Ob pregledu smo opazili, da je več kot 90 % borovih sadik posušenih. Od dvesto sadik jih je le še 11 rastočih. Sadike so se posušile, ne da bi sploh odgnale nove poganjke. Na nekaterih so še rjave suhe iglice. Po odstranitvi zemlje okoli sadik je bilo razvidno, da so bile sadike pregloboko posajene. Bile so tako globoko, da je segala zemlja tudi do 30 cm nad koreninskim vratom, v posameznih primerih so bile zasute tudi vejice prvega vejnega vretenca. Poleg tega so bile višje sadike v preplitvo skopanih jamicah upognjene in potlačene. Ob vsaki sadiki je bil postavljen primeren kol, vendar sadike niso bile privezane. Ni pa bilo opaziti posledic delovanja vetra na neprivezane sadike (odstopanje zemlje od sadike v obliki lijaka). Sadike, ki se niso posušile imajo zakrnelo rast, enoletni poganjki so neoleseneli in imajo kratke, nerazvite iglice.

Večina sadik, premera debelca pri tleh nad 1 cm, pa je bila močno napadena z osebkami malega borovega rilčkarja (*Pissodes notatus*). Ta vrsta rilčkarjev prvenstveno napada mlade osebkke črnega bora, opazimo pa ga lahko tudi na starejših. Kot odrasel hrošč pri regeneracijskem in dopolnilnem žrtju z grizenjem v mlado skorjo poganjkov, vejic in mladih stebelc tvori

globoke izjedine. Na poškodovani skorji se izceja smola, kar močno oslabi drevo, s tem pa ustvari pogoje za sekundarne škodljivce. Veliko bolj nevarne so za osebke črnega bora ličinke. Poškodbe, ki jih povzročajo le te, so veliko večje. Z izgrizenjem hodnikov prekinjajo kambijske povezave in drevo se posuši. Za njihov razvoj so najugodnejše oslabela drevesa. Zato se pojavljajo največkrat na osebkih črnega bora s poškodovanimi koreninami, nepravilno posajenimi, obrščenimi od drugih defoliatorjev, posajenimi na neugodnih rastiščih, oslabelimi zaradi suše, poškodovanimi zaradi požara, itd... (ŽIVOJINOVIĆ 1948)

Vetrozaščitno pas je bil osnovan na manjšem nasipu. Tla so mešanica fliša in apnenčastega grušča, zbita in vlažna. Poleg nasipa je grapa po kateri teče voda. Iz navedenega bi lahko sklepali, da sadike poleti niso podvržene suši. Prav tako mali borov rilčkar ni prvenstveno uničil sadik, sadike je napadel šele ko so bile oslabljeni zaradi preglobokega sajenja. Sadike morajo biti posajene tako globoko kot so bile posajene v drevesnici, le v sušnejši klimi in na bolj suhih tleh jih je potrebno posaditi nekoliko globlje od okolice, tako da je omogočeno zbiranje vlage okoli sadike (VAJDA 1946). Ob pregledu smo opazili, da so bile večje sadike s premajhnim koreninskim sistemom. O preživetju sadik po presaditvi odloča ustrezno razvito koreninje, pri čemer je pomembna teža koreninja v odnosu na težo cele sadike. Prav tako je odločilna globina korenin, odvisno od globine za sadike dosegljive talne vode (HORVAT-MAROLT 1978). Pri saditvi na rastiščih, kjer je za koreninje sadik dosegljiva voda globoko v tleh, ali pa je zgornja talna plast zbita ali zamočena, mora biti koreninski pletež globlji. **Globoka saditev ni nadomestilo za plitko razvito koreninje !** (HORVAT-MAROLT 1978).

Na nabranih vzorcih borovih sadik z laboratorijsko preiskavo nismo opazili nobenih patogenih gliv, ki bi lahko primarno povzročile propad sadik.

Zaključek

Iz terenskega ogleda in laboratorijskih preiskav je razvidno, da je primarni vzrok sušenja borovih sadik v vetrozaščitnem pasu poleg Športno rekreacijskega parka Police Ajdovščina nepravilna saditev. Ker so bile sadike pregloboko posajene, je bil presaditveni šok premočan, sadike so bile oslabljeni. Manjše so se takoj posušile, propad večjih pa je pospešil napad malega borovega rilčkarja (*Pissodes notatus*). Za preprečitev napada se priporoča pravilna sadnja in zagotovitev vseh pogojev za pravilno rast in razvoj borovih sadik.

Če gre za večji napada rilčkarjev v borovem gozdu se izvaja naslednje ukrepe: sečnja napadenih dreves pred izletom imagov čimbolj nizko, do zemlje in zažiganjem celega drevesa ali samo olupljene skorje, postavljanje lovnihi debel (obročkamo drevo v višini 1 m, da oslabi in je omogočen napad rilčkarja), lovne veje kot vaba samicam, ki izlegajo jajčeca (debelejše borove veje poševno zakopane 20 - 30 cm v zemljo). Ko se opazi napad, se te veje izruva in zažge (ŽIVOJINOVIĆ 1948). V našem konkretnem primeru pa bi bilo nesmotrno in neekonomično izvajati naštetu ukrepe.

Pri saditvi bi morali paziti, da so sadike posajene tako globoko kot so bile v drevesnici. Izbrali naj bi le sadike, ki imajo dovolj velike koreninski sistem glede na višino sadike. Prav tako bi bilo priporočljivo, da se sadike priveže ob kole, da jih veter ne bi razmajal.

Viri:

HORVAT – MAROLT, S. 1978. Kakovost in izbor sadik gozdnega drevja v Sloveniji. V: Snovanje novega gozda v Sloveniji: Podiplomski seminar iz gojenja gozdov – Moravci, Gozdarski vestnik, Ljubljana, s. 51 – 61.

VAJDA, Z., 1946. Uzgajanje šuma. V: Šumarski priručnik II, Poljoprivredni nakladni zavod, Zagreb, s. 613 – 724.

ŽIVOJINOVIĆ, S., 1948. Šumarska entomologija, Naučna knjiga, Zagreb, s. 236 – 237.

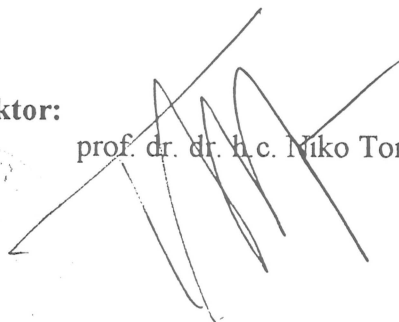
Sestavil:

Igor Rener

Direktor:

prof. dr. dr. h.c. Miko Torelli

V vednost:

- Jošt Jakša, CE ZGS
- Mag. Jože Papež, OE Tolmin

Ljubljana, 14. 12. 2001